

Sanatsal Bağlamda Takılar ve Günümüz Takı Haftaları

Nesrin YEŞİLMEN*

Öz

Giriş ve Çalışmanın Amacı: Bu çalışma, takının tarihsel süreçte bir ifade aracı olarak nasıl evrildiği ve modern takı haftalarının bu sanata nasıl katkıda bulunduğu sorularına yanıt aramaktadır. Çalışma, takının sanat eseri olarak kabul gördüğü süreçleri ele alarak, günümüzdeki etkinliklerin bu algıya katkısını inceleme amacını taşımaktadır. Takı sanatının gelişimi ve toplumsal/kültürel dönüşümdeki rolü üzerine bir bakış sunmayı hedeflemektedir.

Kavramsal/Kuramsal Çerçeve: Takı sanatının başlangıçtan itibaren toplumsal ve kültürel anlamlar taşıyan bir ifade biçimi olduğu ve 19. yüzyılda Art Nouveau gibi sanat akımlarının etkisiyle farklı bir boyuta ulaştığı bilinmektedir. Bu çalışma, özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren takının sanat olarak kabul edilmesi sürecini ve günümüzde takı haftalarının sanat takılarını görünür kılmadaki rolünü inceleyerek literatürdeki bu alandaki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılarak takı sanatının tarihsel gelişimi ve takı haftalarının sanata katkıları üzerine araştırmalar değerlendirilmiştir. Veriler, çeşitli uluslararası sergiler, takı haftaları ve bu etkinliklerin sanatçıların toplumsal eleştirilerini yansıttığı bir mecra olarak nasıl kullanıldıkları bağlamında analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma bulguları, takının tarih boyunca sanatsal ve politik bir ifade biçimi olarak benimsendiğini ve günümüzde gerçekleştirilen takı haftalarının, bağımsız inisiyatifler sayesinde bu algıyı daha da güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Takı haftalarının, sanatçıların kavramsal ifadelerini ve sosyal eleştirilerini yansıtmaya alanı sunduğu ve izleyiciyle doğrudan iletişim kurmalarına olanak tanıdığı gözlemlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonuçlarına göre, takı haftalarının günümüzde takı sanatının küresel çapta tanınmasına ve sanat eseri olarak takının değer kazanmasına önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Bu çalışmanın, takı sanatının sosyal bir iletişim aracı olarak işlevini güçlendirmeye ve sanat takılarına yönelik algıyı geliştirmeye yönelik katkı sunması beklenmektedir. Araştırmacılara, takı haftalarının kültürel ve sanatsal etkilerinin daha kapsamlı değerlendirilmesi önerilmektedir.

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 25.10.2024 **Kabul/Accepted:** 29.06.2025

* Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Midyat Sanat ve Tasarım Fakültesi, Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı Bölümü, Mardin, Türkiye. E-posta: nesrinyesilmen@gmail.com ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8179-9728>

Anahtar Sözcükler: Takı Sanatı, Takı Haftası, Takı, Çağdaş, Sanat

Jewelry in an Artistic Context and Contemporary Jewelry Weeks

Abstract

Introduction and Purpose of the Study: This study seeks to answer how jewelry has evolved as a medium of expression throughout history and how contemporary jewelry weeks contribute to the art. By examining the processes through which jewelry became accepted as an art form, the study aims to explore the impact of modern events on this perception. The research provides insight into the development of jewelry as a cultural and societal artifact.

Conceptual/Theoretical Framework: Jewelry has historically held societal and cultural significance as a form of expression, with movements like Art Nouveau in the 19th century adding new dimensions to the field. This study aims to address the gap in literature by analyzing the trajectory of jewelry's acceptance as art, especially since the mid-20th century, and investigating how contemporary jewelry weeks play a role in amplifying the visibility of artistic jewelry.

Methodology: A literature review approach is utilized, examining the historical development of jewelry art and the contributions of jewelry weeks to this field. Data is analyzed in the context of various international exhibitions, jewelry weeks, and the role of these events as platforms for artists to convey societal critiques.

Findings: The findings indicate that jewelry has historically been embraced as a form of artistic and political expression, and contemporary jewelry weeks, supported by independent initiatives, further reinforce this perception. These events serve as valuable spaces for artists to present conceptual expressions and social critiques, facilitating direct communication with audiences.

Conclusion: According to the findings, contemporary jewelry weeks significantly contribute to the global recognition of jewelry art and enhance its value as an art form. This study is expected to support the role of jewelry art as a tool for social communication and to promote greater appreciation of artistic jewelry. Further studies are recommended to examine the cultural and artistic impact of jewelry weeks in more comprehensive terms.

Keywords: Jewelry Art, Jewelry Week, Jewelry, Contemporary, Art

1. Giriş

Bundan yaklaşık 140 bin yıl öncesinde, avcı toplayıcıyı toplumlar henüz yerleşik düzen ve barınak nedir bilmezken dahi doğadan buldukları bazı objeleri vücutlarında taşımaya başlamışlar ve bugün takı dediğimiz kavramın temellerini atmışlardır. O gün, bedende taşınan objeler bu günkü takı tanımının çok uzağında ve vücutlarında taşıma nedenleri başka olsa da takı kültürünün başlangıç noktası olarak kabul edilebilir. Bu durum resim sanatının başlangıcını mağara resimlerine dayandırmak gibidir, her ne kadar antik dönemden günümüze ulaşmış mağara boyamaları resim sanatı olarak kabul edilmese de bugünkü resmin ataları olarak

görülmektedirler. Sanat dediğimiz kavram toplumsal ve kültürel evrimlerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün sanat eseri dediğimiz birçok şey bir zamanlar bir zanaat ürünü veya günlük kullanım eşyasından öteye gidememiştir. Kitlel reformlar hayatın her alanında olduğu gibi sanat nesnelerini, nesnelere bakış açılarını da değiştirmiştir. Bir yandan gelişen teknoloji de sanatın sınırlarını genişletmeye devam etmiştir. Bu etkiler bütünüyle günümüz sanat anlayışını şekillendirmekte ve alt metinleri oluşturmamıza yardımcı olmaktadır. Sanatçı ise zihninde bulunan imgeyi maruz kaldığı bu etkilere göre şekillendirip belli malzeme ve araçlarla sanat yapıtını oluşturur. Zihinsel imgenin sanatçı tarafından maddeye dönüştürülmesi ile sanat eseri tam anlamıyla tamamlanmış olmaz. Sanat eserinin izleyiciye ulaşması gerekmektedir. Bu durumu Çeber şöyle açıklar;

"Sanat yapıtı iki özne, sanatçı ve izleyici arasındaki bağıdır. Sanatçı bir duygu düşünce bütünü yapıt üzerinden izleyiciye aktarır, izleyicide bunları kendi süzgecinden geçirerek kavrar. Sanatçı bunu yaparken izleyiciye bazı ipuçları sunar, sanat eserinin sürecine katılım ise bu ipuçlarını kavramada ve izlemenin rastlantıya kalmamasında izleyiciye yardımcı olan bir unsurdur ve iki taraflı bir ihtiyaç olarak görülebilir" (2017, s.96).

Bu bağlamda sanat eserinin izleyici ile buluşmasına olanak sağlayan mekânlara ihtiyaç doğmaktadır. Tarih öncesi çağlarda bu alanlar mağaralar olarak seçilmiş, günümüz galeri ve müzelerin temelini oluşturmuştur. Sergileme için akla ilk gelen ve yüzyıllardır kullanılan bu mekânlar dışında da birçok sergileme mekânları kullanılmıştır. "Yazılı tarih esas alındığında, nesnelerin veya ürünlerin sergilenmesiyle ilgili olarak bilinen ilk uygulamanın M.Ö. 12'nci yüzyılda gerçekleştirildiği görülmektedir. M.Ö. 1160 yılında Kuzey Mezopotamya'daki Elam İmparatorluğu'nun başında bulunan Shutruk-Nakhunte'nin yağmaladığı şehirlerden topladığı eşyaları başkent Susa'da bir tapınağa yerleştirerek halka gösterdiği bilinmektedir" (Kartal'dan aktaran Yüksel, 2019, s. 39). Sergi mekânları topluma, sanat eserinin türüne ve şekline göre değişmektedir. Aydınlanma çağına kadar küçük ve özel topluluklara hitap eden sergileme biçimleri Rönesans ile birlikte farklı bir anlam kazanmış ve daha geniş kitlelere hitap etmeye başlamıştır. 17.yüzyılda Paris Salon sergileri ile gelişmeye başlayan sergi mekânları ancak 18. yüzyılda tam anlamı bulmuştur. Sadece sanat eserlerinin değil endüstri ürünlerinin de sergilenmeye başladığı yeni bir dönem başlamıştır. Mulla "Evrensel Sergilerin ilki olarak kabul edebileceğimiz 1798 Paris sergisi, Jacques Louis David tarafından düzenlenen ilk Endüstri Sergisidir. Endüstri Fuarı (Industrial Exposition) olarak da adlandırılan bu sergi kapsamında saatten mobilyaya, tekstilden ziynet eşyalarına kadar pek çok ürün sergilenmiştir" der (2016, s.18). Sanayi devriminin etkisi ile birçok alanda sergilemeler yapılmış, sanat ve tasarım kavramlarının ön planda olduğu etkinlikler sanat fuarlarına dönüşmüş ve evrensel boyutlara ulaşmıştır.

Sanayi devriminin ardından 1850'li yıllarda sanat alanı ile birlikte takı alanında da bazı değişiklikler olmuştur. Takı tasarımları sahip olduğu statü ve zenginlik göstergesinin yanı sıra kültürel ve politik birer sanat nesnesi olarak kabul görmeye başlamıştır. Özellikle dünyanın farklı yerlerinden takı sanatçılarının bir araya getiren, kültürü, tarihi, ustalığı ve ülkeyi anlatan takıların ön planda olduğu sergiler yapılmıştır. 1862 yılında Britanya'da yapılan bir takı sergisi dünya takı sanatı açısından bir dönüm noktası sayılmaktadır (Görsel 1). Bu sergide yer alan eserler o güne kadar sergilenmiş en geniş seçkidir. Antik takılar, kültürel takılar, değerli taşların kullanıldığı takılar, sanatsal ve politik takılar olmak üzere gruplandırılarak sergilemeleri yapılmıştır (Gere ve Rodeo, 2014).

Görsel 1. George Louis Palmella Busson Du Maurier, 1862, Büyük Sergideki Mücevherler / Jewels- At the Great Exhibition. The Journal of the Decorative Arts Society 1850 - the Present. URL 1

Takının tarihsel gelişimi, Mezopotamya'dan Anadolu'ya ve buradan dünyaya yayılan zengin bir kültürel mirası barındırmaktadır. Takı, bu mirasın önemli bir parçası olarak hem işlevsel hem de sanatsal bir değer taşımaktadır. Türkiye, takı sektöründe uluslararası düzeyde başarılı bir konuma sahip olup, çeşitli fuarlar ve etkinliklerle bu alandaki üretim ve ticaret kapasitesini sergilemektedir. Ancak bu makalenin odak noktası, takının bir sanat dalı ve sanat nesnesi olarak değerlendirilmesi üzerine kuruludur. Bu bağlamda, sektörel fuarların kapsamı dışında kalınmış ve sanatsal takılara odaklanan uluslararası takı haftalarının incelenmesi önceliklendirilmiştir. Sanatsal takı haftaları, takıyı yalnızca ticari bir ürün olarak değil, yaratıcı süreçlerin, estetik ifade biçimlerinin ve kültürel zenginliklerin yansıması olarak ele alan bir platform sunmaktadır. Makale, bu perspektifle sanatsal takının modern dünyadaki yerini ve önemini irdelemektedir.

2. Takı Sanatı ve İlk Sergiler

Sanat; kapı- pencere gibi net tanımlamaları olan basit kavramlardan çok farklı olarak tek bir tanımla açıklanamayacak özel bir kelimedir. Yüzyıllardır birçok sanatçı ve felsefeci sanat kavramından anladıklarını bizlere aktarmaya çalışmış kendi sanat görüşlerini ifade etmişlerdir. Zanaat ise sanatın tanımları içerisinde yer alan anlamlardan bir tanesidir ve uzun yıllar birlikte kullanılmıştır.

Endüstri devrimine gelene kadar İlk Çağ ve Orta Çağ boyunca sanat ve zanaatkârlık, birbiri içine geçmiş iki kavramdır. Bu süre zarfında üretilmiş herhangi bir malzeme/ürün/eser, pratik bir çerçevede zanaat alanına girmemiştir. Aynı zamanda sanatçı ile zanaatkâr arasında keskin bir farkın bulunmayışı, sanatsal açıdan yaratıcı düşünce ve teknik bilgi arasında da ayırım oluşturmamıştır. İmgesel olarak yaratımın ya da diğer bir deyişle entelektüel tasarımın, deneyimle birlikte öğrenilmiş tekniğin ötesine geçmemesi de sadece doğal bir üretim oluşturmuştur (Asutay, 2018:32).

19. yüzyılın sonlarına doğru sanat alanında yaşanan hızlı değişimler, çok farklı amaçlarda kullanılan takının zihinlerde anlamlandırılması ile ilgili problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Takı sanat mı zanaat mı? Takının değerini belirleyen şey malzemesi mi tekniğini, tasarımı mı? Takı endüstriyel tasarım alanının da bir meta mı? Yoksa bir yatırım aracı mı? Ya da hepsi mi? gibi birçok soruyu barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer bir kavram kargaşası uzun yıllar seramik sanatı için sanatçılar ve akademisyenler tarafından tartışılmıştır. Uludağ "Seramiği "özgöl bir değer" olarak kabul etmek ne denli sakıncalı ise, "alan sınırsallığı ilkesi" gibi bir yaklaşımla seramik sanatını fildişi kuleye hapsetmek de o denli sakıncalı olabilir" (Uludağ, 1998:38) şeklinde bir yaklaşımla değerlendirmiştir. Takı da tıpkı seramik sanatı gibi endüstrisi olan bir alandır ve farklı yönelimlere olanak sağlar. Bu gibi sanatların çok yönlülüğü tanımlamalarda bazı zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Takı sanatı, günümüz sanat dünyasında hem estetik hem de fonksiyonel bir ifade biçimi olarak kendine sağlam bir yer edinmişken, hala bazı temel zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorlukların başında, takı sanatının görünürlüğü ve tanınması yer almaktadır. İlk olarak, takı sanatının profesyonel çevrelerde geniş bir tartışma alanına sahip olmasına rağmen, genel halk arasında bu sanat formunun derinlemesine anlaşılmadığı görülmektedir. Takı sergileri, yalnızca alanın uzmanları ve meraklıları tarafından anlaşılabilirken, bu durum, takı sanatının toplumsal algısının sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Güncel sanat ile benzer bir şekilde, bu tür sanatlar daha geniş bir izleyici kitlesine hitap etmekte zorluk çekmekte ve sadece niş galeriler ve yayınlarla sınırlı bir görünürlük elde etmektedir.

Diğer yandan, takı sanatının kültürel hiyerarşide hak ettiği yeri bulamaması, onun estetik değerinin ve toplumsal etkisinin geniş bir kesim tarafından takdir edilmesini engellemektedir. Bu, takı sanatının sadece bir estetik araç olmanın ötesine geçerek, sosyal bağlamda daha geniş

bir anlam taşıması gerektiği gerçeğini gözler önüne serer. Takı, geleneksel olarak sadece bireysel süsleme amacına hizmet etmekle sınırlı kalırken, günümüzde sosyal, kültürel ve politik bir ifade biçimi olarak değerlendirilme potansiyeline sahiptir. Ancak, bunun gerçekleşebilmesi için hem takı sanatının görünürlük sorunlarının aşılması hem de kültürel algısının dönüştürülmesi gerekmektedir (Gali, 2015). Kuşkusuz bir dönem heykel ve resim sanatı için de benzer tartışmalar yaşanmış ancak yüzyıllar içerisinde kendi özel alanı içinde değerlendirilen sanatlara dönüşmüşlerdir. Böylece takı da 19. yüzyıldan itibaren sanat alanında ortaya çıkan modern yaklaşımlardan etkilenmiş ve sanat alanı içerisinde yerini almaya başlamıştır.

19. yüzyılda takı sanatı denince akla ilk gelen akımlardan biri Art -Nouveau'dır. Dönemin sanat anlayışını takı ile en iyi şekilde yansıtan René Lalique, takılarında mine tekniği kullanmış ve dönemin en başarılı takı sanatı örneklerini sunmuştur (Görsel 2). Bu dönemde takılar birer sanat eseri ve akım temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok kesim tarafından farklı değerlendirilen ve eleştirilen Art Nouveau akımının en iyi örneklerini takı sanatında görmek mümkündür. Değerli süs taşları ve pahalı malzemeyi bir kenara bırakarak imitasyon cam ve mine ile yapılan takılar burjuva kesiminin bütün eleştirilerine rağmen sanat alanında yerini almış ve kendini kabul ettirmiştir. Fransız tasarımcı Henri Vever bu durum için şöyle der; "1800'lerin sonu 1900'lerin başında moda tutkunlarının çoğu Art Nouveau'yu sevmeyi kendilerine öğretmişlerdi. O dönemlerde mimaride ve dekorasyonda Art Nouveau'dan esinlenmekten çekinen birçok kişi aynı akımın temsilcisi olan çağdaş mücevherleri kullanmıştır" (Dirlam ve Misioravski, 1986, s.213). Sanat akımının temsilcisi olarak sergilerde yer almaya başlayan takılar, akımın etkisi ile birçok ülkede ilgi görmüştür.

Görsel 2. René Lalique, 1897-1899, Broş / Brooch. Rijksmuseum, Amsterdam, Hollanda. URL 2

1946 yılında New York Modern Sanatlar müzesinde çağdaş takılara adanmış 'Modern Takı Tasarımları' isimli sergi açılmıştır (Görsel 3). Sergi ismi daha sonra küratörü Jane Sabersky tarafından katalogda el yapımı sanatsal takıları endüstriyel takılardan ayırt etmek için "1946-1947 Sergisi, Modern El yapımı Takılar" şeklinde değiştirilmiştir. Sergi, Paul Lobel, Margaret De Patta ve Adda Husted-Anderson gibi 25 zanaatkâr ve mücevher tasarımcısının eserlerini içermektedir. Buna ek olarak, ressamlar Julio de Diego ve Richard Pousette-Dart ile heykeltıraşlar Alexander Calder, Harry Bertoia, José de Rivera ve Jacques Lipchitz'in eserleri de sergide yer almıştır. Sergide yer alan katılımcıların on beşi kadındır. (Greenbaum, 2018, s.21)

Görsel 3. Takı Düzenlemesi, Modern Handmade Jewelry, 1946, Museum of Modern Art (MoMA), New York. URL3

1959 yılında ilki gerçekleştirilen ve hala devam eden Almanca takı anlamına gelen 'SCHMUCK' isimli sergi, takı sanatının gelişimine katkı sağlayan en önemli etkinliklerden biri olmuştur. Kurucusu Herbert Hofmann çağdaş takı sanatını üst seviyeye çıkaracak bir örgütlenme oluşturmuş ve sergiye 14 Avrupa ülkesi ve Almanya'nın birçok yerinden çağdaş takı sanatçıları katılmıştır. Başladığı ilk günden itibaren Mart'ın ilk haftası gerçekleştirilen sergi bugün dahi Almanya'da çağdaş takı sanatının Oscarlarının sergilendiği etkinlik olarak görülmektedir (Ilse-Neuman, 2018, s. 25).

Devam eden yıllarda takı; Picasso, Alexander Calder, Giorgio de Chirico, Jean Arp, Salvador Dalí, Max Ernst, Alberto Giacometti ve Yves Tanguy gibi sanatçılar tarafından sanatta bir ifade aracı olarak kullanılmıştır (Görsel 4). Bu sanatçıların, 1960 yılında Londra'da gerçekleştirilen 'The International Exhibition of Modern Jewellery, 1890-1961' isimli sergide büyük mücevher şirketlerinin paha biçilemez takılarının yanında tasarımları ile ön planda olan ve kıymetsiz malzemenin kullanıldığı takıları büyük ilgi görmüştür (Graham, 1961).

Görsel 4. The Exhibition of Modern Jewellery, 1890 - 1961, Goldsmiths' Hall, London. URL 4

Ardından 1969'da 'Objects to Wear' Amerika'da, 1983 'The Jewellery Project: New Departuresin British and European Work 1980-83' Londra'da, 1987 'Joieria Europea Contemporània' İspanya'da, 1994 'Iris Eichenberg's Graduation Show' Hollanda'da, 2001 'Nocturnus' Estonya'da, 2004 'Parades-Jewelry Takes to the Streets' Tokyo'da gerçekleştirilen ve takının bir sanat türü olduğunu söyleyen ve uluslararası platformlarda ses getiren sergiler düzenlenmiştir. Bu sergiler dünyada takıya farklı bir yaklaşımın olduğunu göstermiş ve takı sanat olarak yaygınlaşarak müze ve sanat galerilerinde kendine yer edinmiştir.

Takının sanat olarak değerlendirilmesi ile bu sanatı yaygınlaştırmak ve daha küçük topluluklarda bile ön plana çıkarmak için ulusal ve uluslararası takı haftaları oluşmaya başlamıştır. Bu bağlamda çalışmanın bundan sonraki kısmı günümüzde gerçekleştirilen takı haftalarına odaklanmaktadır.

3. Günümüz Takı Haftaları

Değişen dünyanın sanat hareketliliği içerisinde kendine yer bulan takılar, bağımsız inisiyatifler sayesinde daha görünür olmuş ve sanat takıları kavramı yayılmaya başlamıştır. Bu anlayış ile dünyanın farklı yerlerinde sanat eseri olarak değerlendirilen, kavramsal alt yapısı ve söylemi olan takıların sergilendiği etkinlikler dikkat çekmeye başlamıştır. Bu etkinliklerde öğrenci gruplarından profesyonellere kadar takıyı sanatsal ifade aracı olarak kullanan sanatçılara yer verilmektedir. Sergiler genellikle bir tema çerçevesinde belirlenir ve bu temaya göre sanatçılara çağrı yapılmaktadır. Takı haftaları jüridir ve takı haftası kapsamında bazı sanatçılara özel ödüller verilmektedir (Görsel 5). Bazı takı haftaları birden fazla temaya sahiptir ve farklı sergilerin şehre yayılması şeklinde düzenlenmektedir. Örneğin 2024 yılı Budapeşte takı haftasının teması 'Dikkat' olarak belirlenmiştir Sanatçılardan bu tema kapsamında konsantrasyon, odaklanma, ilgi, dinleme, farkındalık, bilinçli olma, dinginlik, meditasyon konuları ile ilgili çalışmalar

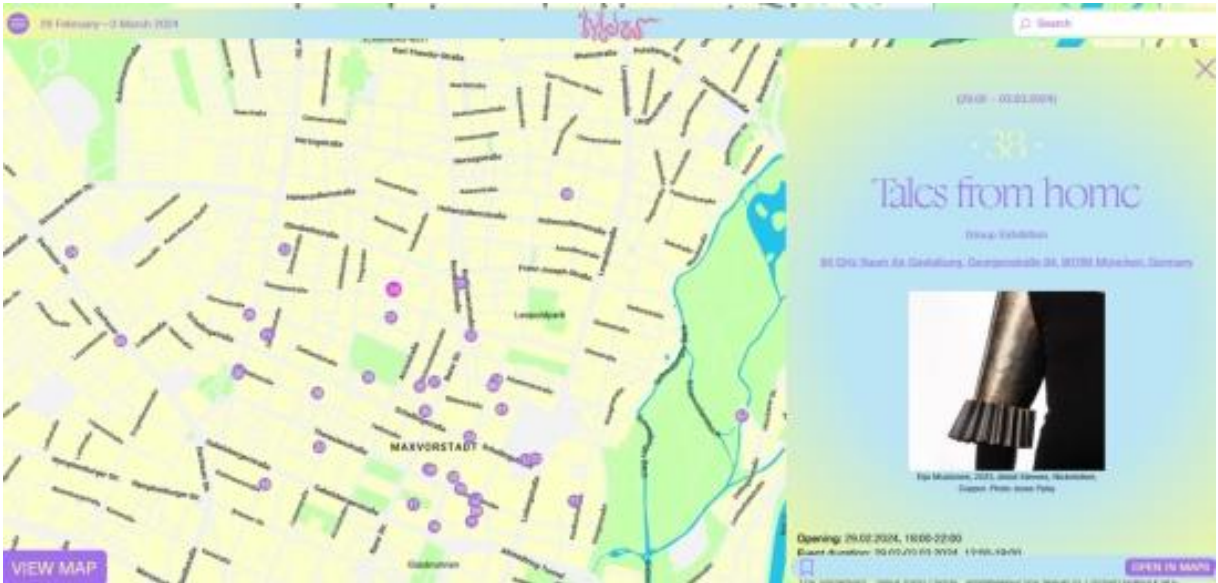
beklenmektedir. Hayatta dikkati yakalama ve sürdürme yeteneğinin bilgiyi işleme sınırlarını ve miktarını etkilemesi yüzyıllardır değişmeyen bir gerçektir. Dikkat, temel ihtiyaçlarla sınırlı kalmamakta ve çevreden maruz bırakılan bilgi miktarı da yorucu olmaktadır. Bu bilgi yığını içinde odak noktasını iş, sosyal yaşam ve fırsatlar dâhilinde doğru bölebilmek hayati öneme sahiptir. Tam bu noktada sanatçılara tema odağında şu sorular sorulmaktadır; Dikkatinizi nasıl kontrol altına alabilirsiniz? Kıymetli anları ve deneyimleri keyifle yaşayabilmek için dikkatinizi yönetebilir misiniz? Meselesi olan bir konuya dikkat çekmek için takıların gücünü nasıl kullanabilirsiniz? Böyle bir sanat etkinliğinde yer alan takı, çağdaş sanat takıları şeklinde adlandırılır. Bir çağdaş takı, tasarım ve kavramsal arka planın uyum içinde olduğu sanatsal bir ifade aracı olan eşsiz veya sınırlı sayıda yapılmış bir eserdir. Bir beden ile bir takı arasındaki ilişki hem samimi hem de provokatiftir. Çağdaş takı genellikle sosyal eleştirileri de içeren kavramsal ifadeleri yansıtır. Takı, sanatçı ile takıyı takan ve eseri algılayan izleyici arasındaki aracıdır. Sözsüz iletişimin bir parçasıdır ve bu nedenle bir mesaj olarak yorumlanır, bedenin sembolüdür, beden sanatın kaidesidir, çünkü bedenle birlikte hareket eder ve değişir.

Görsel 5. Hansel Tai, 2023, Budapest Jewellery Week, Gallery Alice Floriano Ödülü. URL 5

Takının sanat alanı içerisinde yer almasına öncülük eden ilk etkinliklerden biri **Münih Mücevher Haftasıdır (MJW)**. Her yıl mart ayında Münih şehrinde gerçekleşen bağımsız ve sanatçılar tarafından yönetilen çağdaş bir mücevher inisiyatifi olarak adlandırılmaktadır. Alanındaki en önemli etkinliklerden biri olarak dünya çapında ün kazanmış durumdadır, takı sunumlarındaki deneysellik ve yenilikçilik açısından yeni yetenekler için en büyük kaynak olarak kabul edilmektedir. 2000'li yılların başından itibaren, Münih, Uluslararası Zanaat Fuarında "Schmuck" isimli sergi düzenlenmiş ve her yıl üç sanatçı, saygın Herbert Hoffman Ödülü ile onurlandırılmıştır. Ancak bu etkinlik takı sanatı için yeterli görülmemiştir. MJW, bu etkinliklerin sınırlılıklarına bir yanıt olarak, takı sanatçıları, bağımsız olarak şehrin çeşitli yerlerinde kendi

sergilerini düzenlemesi ile oluşmuştur. Antik kitapçılarından, boş alanlarda, küçük galerilere hatta terkedilmiş metro istasyonları ve yüzme havuzları gibi farklı mekanlarda gerçekleştirilen bu sergiler sayesinde tüm dünyadan takı sanatçılarının katkısıyla her geçen yıl sayılarını artırmış ve küresel çağdaş takı takviminin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu girişimin somut bir örgütlenme mekanizmasına sahip olmaması nedeniyle, 2015 yılında 'Current Obsession' isimli çağdaş takıya adanmış dergi ve platform bu olguya "Müni Mücevher Haftası" adını vermiş ve hafta için kapsamlı bir harita ile ayırt edici bir kimlik oluşturma görevini üstlenmiştir (Görsel 6). Ayrıca, katılımcılar, uluslararası misafirler ve medya arasında bir aracı rolü üstlenerek bilgi derlemiş, ilişkili sanatçıları ve projelerini tanıtmış ve bu canlı kültürel etkinliğin görünürlüğünü artırmıştır.

Görsel 6. Müni Takı Haftası (MJW), Şehre yayılmış takı sergileri haritası. 2024 URL 6

Ayrıca, katılımcılar, uluslararası misafirler ve medya arasında bir aracı rolü üstlenerek bilgi derlemiş, ilişkili sanatçıları ve projelerini tanıtmış ve bu canlı kültürel etkinliğin görünürlüğünü artırmıştır. Müni Mücevher Haftası, yenilikçi sunumları ve sergi alanlarıyla değil, aynı zamanda uluslararası sanatçıların koleksiyonlarıyla da takı sanatına yeni boyutlar kazandırmaktadır. Bu bağlamda, Tahranlı sanatçı Naser Giv Ghasab, 2024 yılı etkinliğinde sunduğu "Sea Creatures" başlıklı koleksiyonu ile dikkat çekmiştir. Sanatçının çalışmaları, kimlik, yeniden doğuş ve hayal gücünün derinliklerini keşfetmeye çağırان bir anlatı sunmaktadır (Görsel 7)

Görsel 7. Naser Giv Ghasab, 2024, A Dive into the Depths of Imagination Koleksiyonu, URL 7

Sanatçının rüyalarının karanlık ve yeşil derinliklerinde doğan "Sea Creatures" koleksiyonu, yeniden doğuşu ve dönüşümü sembolize eden eterik varlıkları canlandırmaktadır. Sanatçıya göre; Bu canlıların kıvrımlı hareketleri ve yenilenmenin yankılanan sesi, yaşamın döngüsel doğasını hatırlatır. Koleksiyon, izleyicileri yüzeyin altındaki gizemleri keşfetmeye davet ederek gerçeklik ile fantezinin birleştiği bir yaratıcılık sergilemektedir.

Takı haftaları yalnızca takıların sergilendiği bir etkinlik değildir. Aynı zamanda atölye çalışmaları, seminer ve konferansları da bünyesinde barındırır. Dünya genelinde takı eğitimi veren okullar, stüdyolar, özel kuruluşlar ve bağımsız sanatçılar ile iş birliği yapılmakta ve alan ile ilgili teorik ve pratik bilgi paylaşımları yapılmaktadır. **Romanian Jewellery Week (RJW)**, yapmış olduğu başarılı takı haftaları ile Avrupa'da dikkat çekmeyi başarmıştır. 2020 yılından bu yana Romanya'da düzenlenen en büyük uluslararası etkinlik olan sanat takılarına adanmış, Assamblage Ulusal Mücevher Derneği tarafından düzenlenen bir etkinliktir. Etkinlik formatı her yıl geniş bir sergi, konferans, atölye çalışmaları, seminerler ve rehberli turlar alanını içermektedir ve ana bir konumun yanı sıra bağlantı noktalarını da kapsamaktadır (Görsel 7). RJW ödülleri uluslararası bir jüri tarafından belirlenirken, her yıl resmi ortaklar tarafından da özel ödüller verilmektedir.

Görsel 8. Romanya Takı Haftası (RJW), Seminer, Atölye ve Sergi alanı, 2023. URL 7

Ülkemizde ise bugüne kadar sadece bir kez gerçekleştirilmiş olan İstanbul Jewelry Week, Arzu Koch koordinatörlüğünde 2020 yılında pandeminin gölgesinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Etkinliğe dünyanın farklı yerlerinden takı sanatçıları atölyelerinden, dersliklerinden veya galerilerinden çevirim içi olarak etkinliğe dâhil olmuşlardır. Etkinlik kapsamında sanatçı konuşmaları, atölye çalışmaları ve çevrimiçi sergiler düzenlenmiştir. İstanbul Jewellery Week (IJW), Türkiye’de ilk kez düzenlenen dijital bir etkinlik olarak mücevher sanatı dünyasında önemli bir yere sahiptir. Dört gün süren bu çevrimiçi etkinlik serisi, 25 adet farklı etkinliği içermiş, Türkiye ve uluslararası alanda geniş bir etki yaratmıştır (Görsel 8). Etkinliğin son gününde açıklanan IJW Award ile ödül sahiplerinin yurt dışı tanıtımını yapma fırsatı sunmuştur.

Görsel 9. İstanbul Takı Haftası Afiş ve Sanatçı eserleri, 2020.(Yazar Kişisel Arşivi)

Takı haftaları, çağdaş mücevher tasarımının küresel ölçekteki en önemli sergilenme alanlarından biri haline gelmiştir. **Milano Jewelry Week, Antwerp Jewellery Week, Brussels Jewellery Week, NYC Jewelry Week, Florence Jewellery Week, Romanian Jewelry Week, Slovenian Jewelry Week, Athens Jewelry Week, Roma Jewelry Week, Istanbul Jewellery Week, ve Nelson Jewellery Week** gibi etkinlikler, mücevher sanatının farklı kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiğini ve evrildiğini gözler önüne sermektedir. Bu haftalar, sadece tasarım ve üretim süreçlerinin sergilendiği platformlar olmanın ötesinde, aynı zamanda kültürel mirasın korunması, yenilikçi tasarım yaklaşımlarının geliştirilmesi ve küresel sanatsal diyalogun teşvik edilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

4. Sonuç

Her bir takı haftası, düzenlendiği şehrin kültürel ve sanatsal dokusunu yansıtarak, yerel ve uluslararası tasarımcıların eserlerini tanıtmalarına olanak tanır. Örneğin, Milano Jewelry Week, İtalya'nın zengin sanat tarihi ve zanaatkârlık geleneğini ön plana çıkarırken, Antwerp Jewellery Week, Belçika'nın mücevher tasarımındaki köklü geçmişini ve modern yaklaşımlarını sergilemektedir. Benzer şekilde, NYC Jewelry Week, New York'un yenilikçi ve kozmopolit yapısını yansıtarak, çağdaş tasarıma dair dünya çapında trendlerin nabzını tutar.

Bu etkinlikler aynı zamanda, dijitalleşmenin ve küreselleşmenin sanat ve zanaatkârlık üzerindeki etkilerini de gözler önüne sermektedir. Özellikle İstanbul Jewellery Week gibi dijital olarak düzenlenen etkinlikler, pandemi sürecinde seyahat edemeyen tasarımcılara ve izleyicilere ulaşarak, dijital platformların mücevher tasarımında nasıl bir rol oynayabileceğini göstermiştir. Bu tür etkinlikler, sadece fiziksel olarak bir araya gelmeyi değil, aynı zamanda dijital ortamlarda da geniş kitlelere hitap etmeyi mümkün kılarak, küresel bir izleyici kitlesine ulaşmayı başarmaktadır.

Takı haftaları, aynı zamanda sürdürülebilirlik, etik üretim ve yenilikçi malzeme kullanımı gibi günümüzün önemli temalarını da tartışma gündemine taşımaktadır. Florence Jewellery Week ve Romanian Jewelry Week gibi etkinlikler, sürdürülebilir tasarım ve etik üretim konusunda farkındalık yaratmak için önemli platformlar sunmaktadır. Bu haftalar, mücevher tasarımcılarının çevresel ve sosyal sorumluluklarını vurgulayarak, geleceğin mücevher sektörüne dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Milano, Antwerp, New York gibi şehirlerde defalarca gerçekleştirilen bu haftalar, yerel ve uluslararası düzeyde saygınlık kazanmış, güçlü birer platform olarak yerleşik hale gelmiştir. Öte yandan, Türkiye'de 2020 yılında ilk ve tek kez düzenlenen İstanbul Jewellery Week (IJW), bu bağlamda önemli bir girişim olmasına rağmen, küresel ölçekteki benzer etkinliklerle kıyaslandığında sürdürülebilirlik ve devamlılık açısından bazı eksiklikler göstermektedir. Takı haftası, dijital bir formatta gerçekleştirilmiş ve pandemi koşullarında uluslararası tasarımcıları ve izleyicileri çevrimiçi olarak bir araya getirme amacını taşımıştır. Dijital platformlar aracılığıyla

geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış olmasına karşın, etkinliğin devamlılığı sağlanamamış ve bir daha düzenlenmemiştir. Bu durum, takı haftalarının kalıcı bir etkinlik olarak yerleşmesini ve uluslararası arenada tanınmış takı haftalarıyla rekabet edebilmesini engelleyen temel bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Küresel çapta tanınmış etkinlikler, defalarca düzenlenerek kendilerini geliştirmiş, yerel zanaatkârlık geleneklerini ve çağdaş tasarım trendlerini bir araya getirerek güçlü bir marka değeri oluşturmuşlardır. Ülkemizde gerçekleştirilecek takı haftalarının bu alanda rekabet edebilmesi için, düzenli olarak gerçekleştirilmesi ve uluslararası düzeyde tanınırlığının artırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Anadolu'nun zengin kültürel mirası ve sanat geçmişi, sürekli gelişen bir takı haftası platformu ile daha geniş bir izleyici kitlesine ulaştırılabilir ve Türkiye, takı sanatında küresel bir merkez haline gelebilir.

Sonuç olarak, takı sanatı haftaları, çağdaş mücevher tasarımının küresel sahnede tanınmasını sağlayan ve kültürlerarası sanatsal etkileşimlere zemin hazırlayan etkinlikler olarak, sanat ve zanaatkârlığın evrensel bir dilde ifade edilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu etkinlikler, yerel zanaatkârlık geleneklerini ve küresel bakış açılarını bir araya getirerek, takı sanatının dinamik ve sürekli evrilen doğasını gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

ASUTAY, B. (2018). Antik Yunan Kültürü, Aydınlanma ve Fin De Siecle (Yüzyıl Sonu) Üçgeninde Sanatçı Sorunsalı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (55) s:31-36

ÇEBER, T. (2017). İzleyiciyi İzlemek; Sanat Eseri, Sanatçı ve İzleyici İlişkisi Üzerine. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* (38), 87-97.

DİRLAM, M. D. (1986). Art Nouveau: Jewels And Jewelers, *Gems & Gemology* (Winter), 208-228

GALİ, A. (2015). Re-Public Jewellery – Social Potential in Contemporary Jewellery. Report presented at the seminar in Munich. Erişim Tarihi: 22.01.2025
https://www.academia.edu/118861097/Jewellery_Art_and_the_Public_Sphere

GERE, C., & RUDOE, J. (2014). Jewellery at the 1862 Exhibition. *The Journal of the Decorative Arts Society 1850 - the Present*, 38, 82–105. Erişim Tarihi: 10.05.2024
<http://www.jstor.org/stable/24395448>

GRAHAM H, (1961). International Exhibition of Modern Jewellery, 1890–1961. *London: The Worshipful Company of Goldsmiths*, 10.

GREENBAUM, T. (2018). Shows And Tales, Benjamin Lignel (Ed.). Italy by Faenza Group, Erişim Tarihi: 20.06.2024 https://artjewelryforum.org/wp-content/uploads/2018/08/Shows-and-Tales_Digitized.pdf

ILSE-NEUMAN, U. (2018). Shows And Tales, Benjamin Lignel (Ed.). Italy by Faenza Group, Erişim Tarihi: 20.06.2024 https://artjewelryforum.org/wp-content/uploads/2018/08/Shows-and-Tales_Digitized.pdf

MULLA, G. (2016). Evrensel Sergilerden Çağdaş Sanat Fuarlarına Mekan Deneyimleri. *Tykhe Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 15-32.

ULUDAĞ, K. (1998). Seramik Sanatının Kimlik Sorunu, *Türkiye'de Sanat Dergisi*, 33, s.36-38 Erişim Tarihi: 22.06.2024 <http://www.kemaluludag.com/14F471998seramikkimlik.pdf>

YÜKSEL, G. (2019). Tarihi ve Kültürel Mekanların Sergi Alanı Olarak Kullanımında Yaşanan Sorunlar: KKTC Örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 9(1), s.36-56. Erişim Tarihi: 25.06.2024 <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.600010>

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Görsel 1. George Louis Palmella Busson Du Maurier, 1862, Büyük Sergideki Mücevherler / Jewels- At the Great Exhibition. The Journal of the Decorative Arts Society 1850 - the Present. Erişim Tarihi: 10.05.2024 <https://www.jstor.org/stable/24395448?seq=1>

Görsel 2. René Lalique, 1897-1899, Broş / Brooch. Rijksmuseum, Amsterdam, Hollanda. Erişim Tarihi: 12.05.2024 <https://www.dailyartmagazine.com/rene-lalique-master-art-nouveau-jeweller/>

Görsel 3.Takı Düzenlemesi, Modern Handmade Jewelry, 1946, Museum of Modern Art (MoMA), New York. Erişim Tarihi: 20.05.2024 https://artjewelryforum.org/wp-content/uploads/2018/08/Shows-and-Tales_Digitized.pdf

Görsel 4. The Exhibition of Modern Jewellery, 1890 - 1961, Goldsmiths' Hall, London. Erişim Tarihi: 01.06.2024 https://artjewelryforum.org/wp-content/uploads/2018/08/Shows-and-Tales_Digitized.pdf

Görsel 5. Hansel Tai, 2023, Budapest Jewellery Week, Gallery Alice Floriano Ödülü. Erişim Tarihi: 02.06.2024 <https://www.budapestjewelleryweek.com/awarded.html>

Görsel 6. Milano Takı Haftası (MJW), Şehre yayılmış takı sergileri haritası. 2024. Erişim Tarihi: 15.06.2024 <https://munichjewelleryweek.com/events/tales-from-home>

Nesrin Yeşilmen, "Sanatsal Bağlamda Takılar ve Günümüz Takı Haftaları", **ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi**, 5 (1), Haziran 2025, ss. 171-186.

Görsel 7. Naser Giv Ghasab, 2024, A Dive into the Depths of Imagination Koleksiyonu.
Erişim Tarihi: 22.01.2025 <https://nargence.com/blogs/news/a-fusion-of-art-and-jewelry-at-munich-jewellery-week-2024>

Görsel 8. Romanya Takı Haftası (RJW), Seminer, Atölye ve Sergi alanı, 2023. Erişim Tarihi: 25.06.2024 <https://www.romanianjewelryweek.com/>